

Kultur- og likestillingsdepartementet

Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 22/01814-2
Arkivkode: C40
Saksbehandler: Line Anni Solbakken
Deres referanse: 22/2100
Dato: 14.10.2022

KS innspill på arbeidet med kunstmeldingen

KS viser til invitasjon til å gi innspill til den kommende kunstmeldingen, med konkrete spørsmål KUD ber om svar på, likelydende spørsmål som også kommunesektoren har fått. KS vil peke på at disse spørsmålene primært etterspør konkrete løsninger, og at kommunesektoren vil være best egnet til å svare ut disse. KS vil i følgende innspill konsentrere seg om kommunesektorens rammevilkår for nettopp å finne og iverksette de gode løsningene ut fra lokale og regionale forutsetninger.

Kunstnerisk ytringsfrihet bygger demokrati, kunstpolitikk og demokratipolitikk må derfor ses i sammenheng. Ytringsfrihetskommisjonen foreslår å øke bevisstheten innad i kunstsektoren om verdien av debatt, kritikk og meningsmangfold. Kommunesektoren peker også på at mangfold og inkluderingsdimensjonen bør adresseres i kunstmeldingen, hvilket inkluderer både ivaretagelse av mangfoldet i kunstuttrykkene, mangfoldet i publikum, og mangfoldet i at mennesker med ulike stemmer slipper til. Dette er også en viktig del av den sosiale bærekraften. Kommunesektoren bidrar med en rekke tiltak for å ivareta den kunstneriske ytringsfriheten. Se for eksempel til fribyordningen, en rekke konferanser som belyser temaet, konkrete kunstprosjekt som Arts of democracy, ulike debattkonsept, arbeidet med infrastruktur for kunstneriske ytringer og den daglige driften av kulturtilbud der vi «utsettes for» kunstens meningsmangfold, og der vi også selv trenes i å ytre oss kunstnerisk.

I forlengelsen av dette er også debatten om den armlengdes avstanden mellom politikken og kunsten viktig å belyse. Kunsten skal være en arena for ytringsfrihet, men kunstpolitikk er som vi pekte på i avsnittet over ikke nødvendigvis en trussel, kunstpolitikk er helt nødvendig for å ivareta nettopp denne friheten. KS viser her til vårt innspill på KUDs arbeid med revidering av kulturloven, som peker på at loven må utformes i respekt for at kommuner og fylkeskommuner er selvstendige, demokratisk styrte forvaltningsorgan, og at det må sikres en legitim demokratisk rett til å gi politiske rammer og prioriteringer for kulturpolitikken, uten å gripe inn i kunstnerisk innhold og uttrykk. KS har nå startet arbeidet med å utvikle et eget refleksjonshefte knyttet til armlengdes-avstand-prinsippet. Formålet er å legge til rette for forståelse og en trygg praktisk anvendelse av prinsippet i ulike beslutningsposisjoner.

Regjeringen peker på at «Kunst og kultur bidrar til å skape både levende lokalsamfunn og et godt liv for den enkelte. Regjeringens kulturpolitikk vil støtte opp under et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv i hele landet og satse særlig på den lokale og regionale kulturen». KS mener at en satsning på den lokale og regionale kulturen er et godt utgangspunkt, nettopp fordi all kultur er lokal. Både den kulturen som har nasjonal interesse, og den kulturen som har et internasjonalt nedslagsfelt, har oppstått lokalt, og finner sted lokalt. Dersom statens spørsmål knyttet til kunstmeldingen skal kunne besvares på en god måte er det dermed viktig med tett dialog med kommunesektoren, og at meldingen omtaler hele infrastrukturen på feltet. Dette omfatter alt fra kunst i opplæringen, eks. i kulturskoler og i DKS, til fylkeskommunenes

støtte til kunsthaller, ateliéer, kunstmuseer, regionale kunstsentre, kunststipender, osv. Feltet er mangfoldig, med mange ulike aktører, og den brede kunstpolitikken må omfattes.

Infrastrukturen handler også om å kunne tegne en tidslinje, hvor tiltak henger sammen fra rekruttering og opplæring til profesjonell virksomhet. Her er det viktig å peke på utdanningsinstitusjonene, og diskusjonen rundt hvordan vi styrker kompetansen på å leve av kunsten som frie aktører bør løftes. Kommunesektoren iverksetter ulike tiltak for å bidra til å bygge sterke fagmiljø på kunstfeltet, eksempler er tilrettelegging gjennom kulturinkubatorer, klygesamarbeid og co-working spaces. Kanskje kan man i større grad se til tiltak innen det tradisjonelle næringslivet, selv om forskjellene mellom dette og kunstfeltet også er mange. Her vil også ulike bransjeutviklingsmidler kunne være et viktig verktøy for kommunesektoren. Dette trenger ikke stå i veien for kunstnerisk fundamenterte tilskuddsordninger rettet mot den enkelte aktør.

Kunstnere som arbeidsfolk har vært formidlet som et hovedspor for arbeidet med kunstnermeldingen. KS vil her trekke frem at kommunesektoren allerede er en svært viktig oppdragsgiver for kunstnere blant annet gjennom DKS, hvor ca 4000 kunstnere får oppdrag hvert år. Under pandemien tok også kommunesektoren til orde for å utbetale honorar til kunstnerne til tross for avlyste oppdrag. Kunst i offentlige rom gir også en rekke oppdrag i regi av kommunesektoren. Kommunesektoren er opptatt av å sikre gode arbeidsforhold for kunstnere.

I tråd med den norske arbeidslivsmodellen forhandler KS på vegne av kommunesektoren en rammaeavtale om vilkår for oppdragstakere i Den kulturelle skolesekken i fylkeskommuner og kommuner, og anbefaler å legge denne til grunn for de individuelle oppdragsavtalene. Det er altså fylkeskommune/kommunene som er oppdragsgivere. Dersom fylkeskommunen/kommunen velger å tilby DKS-utøveren et arbeidsforhold gjelder hovedtariffavtalen på vanlig måte, som for alle andre kommunalt ansatte. Dersom tilknytningen til DKS gjøres gjennom et arbeidstakerforhold slik flere har tatt til orde for, får man både rettigheter (etter tariffavtalene) men også plikter. Innenfor det inngåtte arbeidsforholdet vil DKS-utøveren blir underlagt arbeidsgivers styringsrett. KS viser til at en person skal regnes som arbeidstaker i lovens forstand hvis tilknytningen til arbeidsgiver reelt sett har karakter av et ansettelsesforhold. Det skal foretas en helhetsvurdering av samtlige omstendigheter i avtaleforholdet.

I tråd med en helhetlig forståelse av kunstfeltets infrastruktur, er det også viktig at meldingen belyser arenabehovene. For kommunene er det ofte krevende å prioritere mellom ulike brukere av de offentlige arenaene. Ved for eksempel prioritering av gratis lokaler til barn og unge, kan konsekvensen være høyere leiekostnader for det profesjonelle kulturlivet, fordi kommunens driftsutgifter uansett må dekkes. Private kulturarenaer kan være et godt supplement til de offentlige arenaene, men her har ikke det offentlige kontroll på leieprisene som ofte kan være høye. Kommunesektoren peker spesifikt på at mangel på produksjonslokaler er en hovedutfordring, her er det stor pågang og lite areal.

I tillegg bør de digitale formidlingsarenaene belyses, med de utfordringer og muligheter disse gir, og det er også her viktig å koble på kommunesektoren for dialog. Den digitale utviklingen påvirker kunstnerøkonomien, spesielt når nasjonale lovgivninger møter europeiske direktiver, dette må adresseres. Regelverk for og skattemyndighetenes praktisering av ordningen med momskompensasjon må være forutsigbar for kommunesektoren, slik at man kan utvikle kulturarenaer innenfor klare økonomiske rammer.

KS vil også peke på at kunstfeltet var det feltet som fikk de strengeste restriksjonene under pandemien, og vil ifølge regjeringens plan for eventuelle kommende pandemier være det feltet som igjen vil bli hardest rammet i form av begrensninger. Kunstfeltet bidrar til å fremme folkehelse og sosial bærekraft, og politikkområder må derav ses i sammenheng også i en samfunnskrise. Dersom vi ser til befolkninger som står i mer omfattende kriser som i en krig, ser vi at kunsten spiller en vesentlig rolle for den psykososiale helsen. KS oppfordrer derav staten til et tettere samarbeid på tvers av departement for å synliggjøre

kunstens og kulturens samfunnsrolle, ikke i et instrumentaliserende perspektiv, men de tverrfaglige effektene av kultur bør bidra til å løfte og posisjonere kunstpolitikken.

Overordnet all politikk bør det ligge et mål om bærekraftige løsninger, så også i kunstnerpolitikken. Koblingen mellom kunstnerpolitikk og sosial bærekraft rommer også langt mer enn psykososial helse, den rommer eksempelvis også behovet for økt mangfold og inkludering. Kunstnerpolitikken må også ses i sammenheng med de miljømessige og økonomiske dimensjonene ved bærekraft, vi må bestrebe klimavennlige løsninger i all produksjon og visning av kunst, og vi må tilstrebe en bærekraftig kunstnerøkonomi. Dette arbeidet må gjøres i tett dialog mellom kommuner, fylkeskommuner og stat, for en god og treffsikker politikk på alle nivå.

KS bidrar gjerne med ytterligere innspill i det videre arbeidet med meldingen.

Med vennlig hilsen

Kristin Holm Jensen
Avdelingsdirektør